

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti

"Təsdiq edirəm"

Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:
 dos. Zaur Məmmədov
" " " 2026-cı il

Fənn sillabusu
(işçi tədris proqramı)

İxtisasın şifri və adı: Magistratura: 7004005 – "İqtisadiyyatın tənzimlənməsi"

Fakultə: "İqtisadiyyat və idarəetmə"

Kafedra: "İqtisadiyyat və innovativ idarəetmə"

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: "Ali makroiqtisadiyyat" (Kafedranın "13" fevral 2026-cı il 06 sayılı protokolu ilə təsdiq edilmişdir).

Kodu: MIF - B06

Tədris ili: 2025/2026

Semestr: II (yaz)

Tədris yükü: Cəmi:180 saat. Auditoriya saati - 30 (15 saat mühazirə, 15 saat seminar).

Təhsilalma forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi: Məmmədova Şəfiqə Səfər qızı, i.ü.f.d., dosent

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Füzuli küç., 170-a, LDU-nun 1 sayılı tədris binası

Məsləhət günləri və saati: V gün, saat 12⁰⁰-13⁰⁰

E-mail ünvanı: shafiga_mammadova@mail.ru

III. Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodiki vəsaitlər:

Əsas

1. "İqtisadi nəzəriyyə: Makroiqtisadiyyat 1,2". Q.V.Plexanov adına Rusiya İqtisad Akademiyası. Dərslik. Bakı, 2009
2. Menkyu Q. Ekonomiksin prinsipləri. Dərslik, 2-ci nəşr – «Ali məktəblər üçün dərslik» – seriyası / rus dilindən tərcümə. Bakı: «İqtisad Universiteti» nəşriyyatı, 2009.
3. O.Blanşard. "Makroiqtisadiyyat". Dərslik. Bakı, 2019
4. - Rudiqer Dornbuş, Stenli Fişer, Riçard Stars. Makroiqtisadiyyat. On birinci nəşr. İngilis dilindən tərcümə, AMB, 2017
5. - A.V.Sidoroviç və b. "İqtisadi nəzəriyyə kursu". Dərslik. M.V.Lomonosov adına Moskva Dövlət Universiteti. Dərslik. Bakı, 2012

Əlavə

6. - Paul Crugman & Robin Wells "Makro Ekonomi" Palme yayınları. 2015
7. Atakişiyev M.C., Abbasov H.M., Abbasova H.N., Mikro və makroiqtisadiyyat. Bakı, Azərneşr, 2010
8. M.X.Meybullayev "Makroiqtisadiyyata giriş". Dərslik, Bakı, 2011
9. Макконел Л.Брю. Экономикс. М., 2014

IV. Prerekvizitli fənlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa bir fənnin tədrisinə zərərət yoxdur

V. Korekvizit fənlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda "Tədqiqat metodları", "İqtisad elminin müasir problemləri" fənlərinin tədris olunması zəruridir.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Bazar iqtisadi sisteminin hazırkı inkişaf mərhələsində iqtisad elminin nəzəri əsası olan iqtisadi nəzəriyyənin makrosəviyyədə məntiqini, konseptual aspektlərini, məzmununu və prinsiplərini dərinlən dərk etmədən mövcud iqtisadi problemləri, hadisə və prosesləri dərk etmək, qiymətləndirmək və izah etmək mümkün deyildir. Fənn ali makroiqtisadiyyatın əsas prinsiplərini əhatə edən mövzuları özündə birləşdirir.

VII. Davamiyyətə qoyulan tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Fənn üzrə tələbələr bilii 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Yeni tələbənin fənn üzrə toplaya biləcəyi balın maksimum miqdarı 100-ə bərabərdir. Bu balın yarısı (50 balı) tələbənin semestr müddətində fəaliyyətinin nəticəsinə (cari qiymətləndirmə), digər yarısı isə (digər 50 balı) imtahanın nəticəsinə (aralıq qiymətləndirmə) görə verilir.

Fənn üzrə cari qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 bala aşağıdakılar daxildir:

- 20 bal - seminar dərslərində fəaliyyətinə görə;
- 30 bal - kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı LDU-nun Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahanda qazınılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan yazılı şəkildə aparılır və imtahan biletinə bir qayda olaraq fənn üzrə tədris olunan mövzulara aid 5 sual daxil edilir. Hər sual maksimum 10 bal olmaqla qiymətləndirilir (aşağıda qeyd olunan qiymət meyarına əsasən) ki, bu da toplamda fənn üzrə aralıq qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 balı təşkil edir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal - tələbə keçilmiş materialı dərinlən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal - tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun məzmununu tam açır;
- 8 bal - tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal - tələbə keçilmiş materialı yaxşı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir;
- 6 bal - tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal - tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal - tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal - tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal - tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal - cavab yoxdur.

Tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balının (imtahanda topladığı balın) miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balı cari qiymətləndirmə balına (semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala) əlavə olunmur.

Fənn üzrə cari və aralıq qiymətləndirmənin ümumi nəticəsinə görə tələbənin bilii yekun olaraq aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

Bal aralığı (göstərilən ballar daxil olmaqla)	Hərflə işarəsi	Sözlə yazılışı
91-100 bal	A	əla
81-90 bal	B	çox yaxşı
71-80 bal	C	yaxşı
61-70 bal	D	kafi
51-60 bal	E	qənaətbəxş
51-baldan aşağı	F	qeyri-kafi

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin Daxili intizam qaydalarını pozduqda onun barəsində mövcud qanunvericilik çərçivəsində müvafiq tədbir görülməkdir.

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə 15 saat, Seminar 15 saat, Cəmi 30 saat

№	Tədris olunan mövzularının məzmunu	Seminar		Tarix
		Mühazirə	Seminar	
	Mövzular			
1	<p>Mövzu № 1. Makroiqtisadiyyat, milli hesablar sisteminin əsas göstəriciləri, milli gəlir və onun hesablanma metodları</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Makroiqtisadiyyat, mahiyyəti, məqsədləri, dairəvi axınlar modeli. 2. Milli hesablar sistemi və onun əsas göstəriciləri. 3. Ümumi daxili məhsulun hesablanması. Real və nominal ümumi daxili məhsul. 4. Makroiqtisadi indekslər, iqtisadi artım və iqtisadi inkişaf. <p>Mənbə: [1-5, 9]</p>	2	2	
2	<p>Mövzu № 2. Məşğulluq və işsizlik. Inflyasiya və onun işsizliklə əlaqəsi, Filips əyrisi</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Məşğulluq və işsizlik anlayışları, növləri, Ouken qanunu. 2. Inflyasiya və onun səviyyəsi, növləri, Fişer effekti. 3. İşsizlik və inflyasiya arasındakı qarşılıqlı əlaqə, Filips əyrisi. <p>Mənbə: [1-5, 9]</p>	2	2	

3	<p>Mövzu № 3. Məcmu tələb və məcmu təklif modeli. Məşğulluqla milli gəlir arasında əlaqə, klassik və keynsçi iqtisadi yanaşma</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Məcmu tələb və onu təyin edən amillər. 2. Məcmu təklif modeli, milli gəlir və məşğulluqla bağlı klassik makroiqtisadi yanaşma. 3. Məcmu təklifin Keynsçi modeli, milli gəlir və müasir məşğulluq konsepsiyası. 4. Qısa və uzun müddətli dövrdə məcmu təklif və onun amilləri. 5. Məcmu tələb və məcmu təklif modelində makroiqtisadi tarazlıq. <p>Mənbə: [1-5, 6, 9]</p>	2	2	
4	<p>Mövzu № 4. İstehlak, yığım və investisiyalar</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. İstehlak funksiyası, istehlakın son hədd və orta meyliyi. 2. Yığım funksiyası, yığma son hədd və orta meyliyi. 3. Investisiya anlayışı, növləri, investisiya funksiyası və modelləri. <p>Mənbə: [1-5, 6, 9]</p>	2	2	
5	<p>Mövzu № 5. Pul, pulun tələb və təklifi. Monetar siyasət</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pulun mahiyyəti, funksiyaları, növləri, pul sistemləri. 2. Pul əqreqləri və onların növləri. 3. Pul təklifi və tələbi. Pul kütləsinin miqdarı və qiymətlər arasındakı əlaqə, pulun miqdar nəzəriyyəsi. Fişer və Kembric bərabərliyi. 4. Monetar siyasət <p>Mənbə: [1-5, 9]</p>	2	2	
6	<p>Mövzu № 6. Milli gəlirin real və monetar tarazlığı</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Əmtəə bazarında makroiqtisadi tarazlıq, milli gəlirin tarazlığı, resursların tam məşğulluğu və IS modeli. 2. Pul bazarında tarazlıq və LM modeli. 3. Əmtəə və pul bazarlarında tarazlıq, IS-LM 	2	2	

	<p>modeli. AD-AS və IS-LM modellərinin qarşılıqlı əlaqəsi. Mənbə: [1-5, 9]</p>			
7	<p>Mövzu № 7. Dövlətin iqtisadi fəaliyyəti, dövlət büdcəsi və fiskal siyasəti</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dövlət büdcəsi və onun strukturu, dövlət xərcləri və gəlirləri, xərclərin təsnifatı. 2. Büdcə kəsiri və onun maliyyələşmə üsulları. 3. Dövlət borcları, növləri, nəticələri və onun büdcə kəsirilə əlaqəsi. 4. Vergilər və onların növləri, iqtisadi mahiyyəti, təsnifatı. Dövlət xərclərinin və vergilərin milli gəlirə təsiri. <p>Mənbə: [1-5, 9]</p>	2	2	
8	<p>Mövzu № 8. Xarici iqtisadi əlaqələr və milli gəlir, tədiyyə balansı. Makroiqtisadi qeyri-sabitlik</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tədiyyə - ödəniş balansı və onun əsas mahiyyəti. 2. Tədiyyə balansının strukturu və onun hesabları. 3. Tədiyyə balansının tənzimlənməsinin üsul və metodları, onların nəticələri. 4. Tədiyyə balansına təsir göstərən amillər 5. Xarici iqtisadi əlaqələrin milli gəlirə əlaqəsi, xarici investisiyalar və onların növləri 6. Tədiyyə - ödəniş balansı və onun əsas mahiyyəti 7. İqtisadi inkişafın qeyri - sabitliyinin səbəbləri, iqtisadi tsikl və onun fazaları. 8. İqtisadi tsiklik göstəriciləri 9. İqtisadi tsiklin növləri. <p>Mənbə: [1-5, 9]</p>	1	1	
	Cəmi:	15 saat	15 saat	

XI. Fənn üzrə tələblər: Magistrant müxtəlif iqtisadi anlayışlar, terminlər və proseslər barədə olan fikirləri bilməli, onların əsas normativ bazası barədə məlumatlı olmalıdır. Magistrant iqtisadi məktəblərin və onların nümayəndələrinin elmi və ideoloji yanaşmalarını təhlil etməyi bacarmalıdır.

XII. Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- mühazirə, seminar
- təqdimat və müzakirə

-debat

-müstəqil iş/araşdırma

XIII. Fənn üzrə təlimin nəticələri: "Ali mikroiqtisadiyyat" fənninin öyrənilməsi tələbələrə "İqtisadiyyat" ixtisası üzrə mütəxəssis hazırlığı zamanı işgüzar münasibətlərin təkanverici komponenti kimi ölkə səviyyəsində bu elmin mahiyyətinin, onun təsərrüfat həyatında yeri və rolunun, fəaliyyət mexanizminin və perspektiv inkişaf istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsində və s. kömək etsin.

XIV. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XV: Kollokvium sualları:

I Kollokvium sualları

1. Makroiqtisadiyyat, mahiyyəti, məqsədləri, dairəvi axınlar modeli.
2. Milli hesablar sistemi və onun əsas göstəriciləri.
3. Ümumi daxili məhsulun hesablanması. Real və nominal ümumi daxili məhsul.
4. Məşğulluq və işsizlik anlayışları, növləri, Ouken qanunu.
5. İnflyasiya və onun səviyyəsi, növləri, Fişer effekti.
6. İşsizlik və inflyasiya arasındakı qarşılıqlı əlaqə, Filips əyrisi
7. Məcmu tələb və onu təyin edən amillər.
8. Məcmu təklif modeli, milli gəlir və məşğulluqla bağlı klassik makroiqtisadi yanaşma.
9. İstehlak funksiyası, istehlakın son hədd və orta meyliyi.
10. Yığımlar funksiyası, yığıma son hədd və orta meyliyi.

II Kollokvium sualları

1. Pulun mahiyyəti, funksiyaları, növləri, pul sistemləri.
2. Pul aqreqatları və onların növləri.
3. Pul təklifi və tələbi. Pul kütləsinin miqdarı və qiymətlər arasındakı əlaqə, pulun miqdar nəzəriyyəsi. Fişer və Kembric bərabərliyi.
4. Monetar siyasət.
5. Əmtəə bazarında makroiqtisadi tarazlıq, milli gəlirin tarazlığı, resursların tam məşğulluğu və IS modeli.
6. Pul bazarında tarazlıq və LM modeli.
7. Əmtəə və pul bazarlarında tarazlıq, IS-LM modeli. AD-AS və IS-LM modellərinin qarşılıqlı əlaqəsi
8. Dövlət büdcəsi və onun strukturu, dövlət xərcləri və gəlirləri, xərclərin təsnifatı.
9. Büdcə kəsiri və onun maliyyələşmə üsulları.
10. Dövlət borcları, növləri, nəticələri və onun büdcə kəsirilə əlaqəsi.

XVI. İmtahan sualları:

1. Makroiqtisadiyyat, mahiyyəti, məqsədləri, dairəvi axınlar modeli.
2. Milli hesablar sistemi və onun əsas göstəriciləri.
3. Ümumi daxili məhsulun hesablanması. Real və nominal ümumi daxili məhsul.
4. Makroiqtisadi indekslər, iqtisadi artım və iqtisadi inkişaf

5. Məşğulluq və işsizlik anlayışları, növləri, Ouken qanunu.
6. İnflyasiya və onun səviyyəsi, növləri, Fişer effekti.
7. İşsizlik və inflyasiya arasındakı qarşılıqlı əlaqə, Filips əyrisi.
8. Məcmu tələb və onu təyin edən amillər.
9. Məcmu təklif modeli, milli gəlir və məşğulluqla bağlı klassik makroiqtisadi yanaşma.
10. Məcmu təklifin Keynscü modeli, milli gəlir və müasir məşğulluq konsepsiyası.
11. Qısa və uzun müddətli dövrdə məcmu təklif və onun amilləri.
12. Məcmu tələb və məcmu təklif modelində makroiqtisadi tarazlıq.
13. İstehlak funksiyası, istehlakın son hədd və orta meylliyi.
14. Yığımlar funksiyası, yığıma son hədd və orta meylliyi.
15. İnvestisiya anlayışı, növləri, investisiya funksiyası və modelləri.
16. Pulun mahiyyəti, funksiyaları, növləri, pul sistemləri.
17. Pul aqreqatları və onların növləri.
18. Pul təklifi və tələbi. Pul kütləsinin miqdarı və qiymətlər arasındakı əlaqə, pulun miqdar nəzəriyyəsi. Fişer və Kembric bərabərliyi.
19. Monetar siyasət
20. Əmtəə bazarında makroiqtisadi tarazlıq, milli gəlirin tarazlığı, resursların tam məşğulluğu və IS modeli.
21. Pul bazarında tarazlıq və LM modeli.
22. Əmtəə və pul bazarlarında tarazlıq, IS-LM modeli. AD-AS və IS-LM modellərinin qarşılıqlı əlaqəsi.
23. Dövlət büdcəsi və onun strukturu, dövlət xərcləri və gəlirləri, xərclərin təsnifatı.
24. Büdcə kəsiri və onun maliyyələşmə üsulları.
25. Dövlət borcları, növləri, nəticələri və onun büdcə kəsirilə əlaqəsi.
26. Vergilər və onların növləri, iqtisadi mahiyyəti, təsnifatı. Dövlət xərclərinin və vergilərin milli gəlirə təsiri.
27. Tədiyyə - ödəniş balansı və onun əsas mahiyyəti.
28. Tədiyyə balansının strukturu və onun hesabları.
29. Tədiyyə balansının tənzimlənməsinin üsul və metodları, onların nəticələri.
30. Tədiyyə balansına təsir göstərən amillər
31. Xarici iqtisadi əlaqələrin milli gəlirə əlaqəsi, xarici investisiyalar və onların növləri
32. Tədiyyə - ödəniş balansı və onun əsas mahiyyəti
33. İqtisadi inkişafın qeyri - sabitliyinin səbəbləri, iqtisadi tsikl və onun fazaları.
34. İqtisadi tsiklik göstəriciləri
35. İqtisadi tsiklin növləri

“Ali mikroiqtisadiyyat” fənninin sillabusu Magistratura: 7004005 – “İqtisadiyyatın tənzimlənməsi” ixtisası üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus **“İqtisadiyyat və innovativ idarəetmə”** kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir (13.02.2026-cı il, protokol № 06).

Kafedra müdiri v.i.e.:

dos. G.T.Əliyeva

Fənn müəllimi:

dos. Ş.S. Məmmədova